

Als psychotrauma kan een vasectomie fungeren. Dit kan het gevolg zijn van onjuiste voorstellingen (bv. door vereenzelviging van sterilisatie met castratie) of van onderliggende conflicten (bv. verwijten jegens de wederpartij die te veel erop heeft aangedrongen). Tenslotte kunnen allerhand conflicten zich uiten in verminderde of verdwenen libido en potentie, en wat ligt dan eerder voor de hand dan een vasectomie de schuld te geven? Erna betekent hier echter beslist niet erdoor, en verdere psychotherapeutische exploratie naar de ware oorzaak is bijzonder gewenst. Nóg beter ware het zulk een onderzoek, vooral naar de motivatie en vrije wil, vóór de ingreep te verrichten.

Literatuur: SCHIMA, M. E. e.a. (1974) *Advances in voluntary sterilization*. Proceedings of the 2nd. Int. Conference, Excerpta Medica, Amsterdam.

REFERATEN

Inwendige geneeskunde

Hypertensie en sympathisch zenuwstelsel

De pathogenese van essentiële hypertensie is ingewikkeld en omvat waarschijnlijk humorale en renale factoren; de betekenis van het sympathische zenuwstelsel trekt steeds meer belangstelling. Bij sommige patiënten wordt een verhoogde plasma-renine-activiteit (PRA) gevonden. Dit is het geval bij ernstige en in het bijzonder bij maligne hypertensie, waarschijnlijk als gevolg van een reactie van de nier op beschadiging van de arteriolen. Ook sommige, veelal betrekkelijk jonge mensen met een vroeg stadium van verhoogde bloeddruk hebben een verhoogde PRA. Verondersteld is dat deze zou berusten op een toegenomen activiteit van het sympathische zenuwstelsel. ESLER en medewerkers (1977) hebben deze veronderstelling nader onderzocht. Van 31 personen met een lichte tot matige hypertensie, 18 tot 35 jaar oud, hadden er zestien een verhoogde PRA. In vergelijking met de anderen en met 20 normale mensen bleken zij een significant verhoogde polsfrequentie alsmede een verhoogd plasma-noradrenaline-gehalte te hebben. Na intraveneuze toediening van propranolol (0,2 mg per kg lichaamsgewicht) daalden bij hen de hartslagfrequentie en de aanvankelijk verhoogde hartprestatie sterker dan bij de anderen. Bij verdere blokkade van het autonome zenuwstelsel met fentolamine en atropine daalde de bloeddruk uitsluitend bij degenen met een verhoogde PRA. Vijf patiënten met een verhoogde PRA kregen geruime tijd propranolol per os. Hierbij bleef hun plasma-noradrenaline-gehalte verhoogd, terwijl de PRA laag-normaal werd. De baroreceptor-activiteit, gemeten aan de invloed van door pharmaca geïnduceerde bloeddrukverhoging op de frequentie van de hartslag, was bij alle patiënten, onafhankelijk van hun reninestatus, in gelijke mate verminderd.

De schrijvers hebben zich afgevraagd in hoeverre de verhoogde sympathische activiteit dezer patiënten die — blijkens de uitkomsten — ten grondslag lag aan de verhoging van de PRA, van de hartslagfrequentie en van de perifere weerstand, een uitdrukking is van psychosomatische mecha-

INGEZONDEN

Adjuvante chemotherapie bij mammacarcinoom

Ten onrechte zou uit het antwoord op vraag 24 (1977) afgeleid kunnen worden dat adjuvante chemotherapie bij mammacarcinoom als routine-handeling wordt aanbevolen. Zoals in het antwoord reeds wordt gesteld, zijn langere controletijden noodzakelijk om een definitieve uitspraak te kunnen doen, niet alleen omtrent eventuele voordelen maar ook betreffende de nadelen. Het is daarom ten sterkste af te raden deze behandeling toe te passen buiten lopende trials.

Literatuur: DECOSSE, J. J. (1977) *Arch. Surg.* 112, 120. — JAMIESON, G. G. (1977) *Arch. Surg.* 112, 119. — Vraag 24 (1977) *Ned. T. Geneesk.* 121, 725.

nismen. Hiertoe onderzochten zij alle patiënten en de normale controlepersonen psychologisch met uiteenlopende toetsen. Bij de patiënten met een verhoogde PRA vonden zij, ten opzichte van de overigen, een afwijkend persoonlijkheidsprofiel, gekenmerkt door onderdanigheid, neiging tot schuldgevoelens en onderdrukte vijandigheid. De auteurs besluiten dat de hypertensie van deze patiënten neurogeen en misschien psychosomatisch van oorsprong is en dat hun verhoogde PRA een gevolg is van de verhoogde sympathische activiteit.

Literatuur: ESLER, M., S. JULIUS, A. ZWEIFLER e.a. (1977) *New Engl. J. Med.* 296, 405.

J. GEERLING

Verloskunde en vrouwenziekten

Familiaal voorkomen van ovariumcarcinoom

FRAUMENI e.a. (1975) beschreven 18 vrouwen uit 6 families met een ovariumcarcinoom. In 3 families kwam bovendien veelvuldig borstcarcinoom voor. Alle carcinomen gingen uit van het oppervlakte-epitheel, een weefsel afkomstig van het coeloom gedurende de embryonale ontwikkeling. Bij 8 vrouwen uit deze 6 families werd profylactisch oöforectomie uitgevoerd, waarbij in 3 ovaria haarden van hyperplastisch epitheliaal weefsel aantoonbaar waren. Het is mogelijk dat dit weefsel precarcinomeus of reeds maligne was. De publikatie van FRAUMENI is niet de eerste die op familiaal voorkomen van ovariumcarcinomen wijst. Gezien het uiterst maligne karakter van ovariumtumoren, mede door de veelal te late herkenning van deze tumoren, rijst de vraag of niet meer bekendheid aan deze bevinding moet worden gegeven.

Literatuur: FRAUMENI, J. F., G. W. GRUNDY, E. T. CREA-GAN e.a. (1975) *Cancer (Philad.)* 36, 364.

P. G. HART